

עלון דף היומי להתאחדות הקהילות

דבר יום ביומו על הצניעות ויסודי הדת

התעוררות - הוא ארגון שמוקדש להלכות הצניעות ויסודי הדת בהשתתפות אדמו"רים, רבנים, קהילות,

ולומדי תורה לשמה, בפיקוח כ"ק האדמו"ר רבי שלום יהודה גרוס אבדק"ק האלמין שליט"א,

מחבר יותר מאלף ספרים על כל יסודי הדת

קו שומרי החומות: 072-3372978 לקבלת מידע בטלפון: 054-8505028

עלון מס' 587 לימוד דף היומי להתאחדות הקהילות על קדושת בית המדרש שהוא מיסודי הדת – ט אדר תשפ"ג

זעקה גדולה ומרה

בעונותינו הרבים, נפרץ הדבר מאד מאד, והיצר הרע מפתה את הנשים ללכת פרועות ראש, בלי שום כסוי, וגם ללכת בזרועות מגולות

זעקה גדולה ומרה

בכוס יין, ולא רציתי לשתות מפני שעה המגולה, והרב גער בי מאד, ואמר לי שרבות מנשי רבני ליטא הולכות כן".

החזון איש (מתוך הספר "פאר הדור" ח"ג עמ' י"ח) "רבנינו הק' [החזו"א] נתן את הסכמתו לשידוך עם משפחה מיהודי ליטא, למרות שהאם לא כסתה את ראשה, ולא הסכים לשידוך במקרה דומה עם משפחה מיהודי הונגריה, אע"פ שהאם הבטיחה לכסות את שערותיה בעתיד, והסביר כי אצל יהודי ליטא נפוצה קלקלה זו [של גילוי הראש] גם בקרב שומרי תורה ומצוות ואילו יהודי מהונגריה שפרץ אותו גדר צניעות סימן שהוא מיקל ראש גם בשאר גופי תורה".

בספר "לעבדו בלבב שלם" (תולדותיו של הגה"צ רבי זיידל אפשטיין זצ"ל עמ' 90) מסופר שכל כך היה קשה אז לבני הישיבות למצוא שידוך שתסכים לכסות את ראשה (אפילו בפאה) עד ש"גדולי הדור וראשי הישיבות הנחו את התלמידים שכיון שאין ברירה שלא יעשו מכך תנאי ויסכימו להנשא עם אשה שתלך בגילוי ראשו" וכן במנחת שבת (סי' פ"ד סקכ"ח), "פשטה המספחת בעוה"ר בין הרבה נשים שבזמנינו שאפילו הנשואות הולכות פרועי ראש רח"ל".

בעוה"ר או לנו שכך עלתה בימינו שגם נשואות נשא"ו רא"ש בגלוי ובפרהסיא יוצאות בשוק פרועות לשמצה

בשו"ת "משיב שלום" (סי' ל"ד. נדפס בשנת תרצ"א) כתב וז"ל "בעוה"ר או לנו שכך עלתה בימינו שגם נשואות נשא"ו רא"ש בגלוי ובפרהסיא יוצאות בשוק פרועות לשמצה וכו', בקמיהם שאפילו בנות הערלים לא חצופות כל כך. וזה עיקר דת משה ויהודית ביד רמה פור"ע רא"ש ולענה. ונלאו חכמי הדור ודורשיו וסופרי ורבניו למצוא עצה נכונה לעצור בעד רעה חולה זאת ולגדור פרצה כי בעוה"ר שומע להם לא נמצא וכל כך גברה החוצפה עד אשר אין תרופה כי בת קמה באמה וכלה בחמותה וכולנה הצניעות פרצו גדר התורה בעשותן כמזמתה ואפילו הכשרות שבהן המעטות בטלה דעתן ובושות כמעט ראש לעטות כי תהיינה לשחוק וללעג הרבה ולבזו וחרפות בין הרוב הניכר רובן ככולן החצופות וכו'".

כתב הגאון רבי רפאל זילבער זצ"ל, אב"ד פריימאן, בספרו "מרפא לנפש" (חלק ב' סי' כ"ח). נדפס בשנת תש"י, זכיתי ללמוד אצלו בשנת תשכ"ג, ויש לי מכתב הסכמה ממנו על ספרי נפש ישעיה) ובזמנינו זה פשתה המספחת בעוה"ר שגם הרבה מיראים מקילים בגילוי שיער באשה דהוה איסור דאורייתא ומפורש בזוהר עונש חמור ומר ולא שמים על לב השם ירחם וכו'".

שלא יתפלל לפי העמוד איש אשר אשתו נושאת אפילו פאה נכרית

גודל הפירצות שהיו בתקופה זו אנו רואים מגדולי אותם דורות כשהם צועקים על המצב בדורם. נביא לצורך המחשה כמה דוגמאות - מכתב החפץ חיים (מאיר עיני ישראל עמ' ק"י) וז"ל "בעונותינו הרבים, נפרץ הדבר מאד מאד, והיצר הרע מפתה את הנשים ללכת פרועות ראש, בלי שום כסוי, וגם ללכת בזרועות מגולות, ועוד חלק גדול מלבושיהן כנגד הלב וכחי גונא - הכל מגולה, כדי שבכל מקום שיביט שם האיש יהיה נגד הערוה". עכ"ל.

בעוה"ר נתפרץ מאד מדת הצניעות בנשים שהולכות בפרהסיא בפרועי ראש עד שא"א למחות בהן שבדאי לא ישמעו לנו לפחות יש ללמדן שישימו על שערן סבכה קלועות מחוטין דקין של משי או של שערות מפאה נכרית

וכעין זה מובא בערוך השולחן (אורח חיים סי' ע"ה ס"ז) "ועתה בואו ונצווה על פרצות דורינו בעונותינו הרבים, שזה שנים רבות שנפרצו בנות ישראל בעון זה והולכות בגילוי הראש, וכל מה שצעקו על זה הוא לא לעזר ולא להועיל וכו'", וכעין זה מובא ב"אפיקי מגינים" סי' ע"ה בחלק הביאורים וז"ל "ועכשיו בעוה"ר נתפרץ מאד מדת הצניעות בנשים שהולכות בפרהסיא בפרועי ראש עד שאי אפשר למחות בהן, שבדאי לא ישמעו לנו, לפחות יש ללמדן שישימו על שערן סבכה קלועות מחוטין דקין של משי או של שערות מפאה נכרית כנ"ל דזה מועיל לסלק האיסור דאורייתא וגם ע"י יהי היתר קצת לומר דבר שבקדושה כנגדן כמש"ל דבזה אפשר שישמעו" עכ"ל.

ולא אכחד כי מכמה שנים אינני רוצה לברך ז' ברכות תחת החופה, בגלל פרצת הנשים היוצאות פרועי ראש

וכתב הבן איש חי (פרשת בא אות י"ב) "הנשים בערי אירופה שדרכן לילך תמיד פרועי ראש וכו'". וכן המהרש"ם כתב (סי' קכו) "ולא אכחד כי מכמה שנים אינני רוצה לברך ז' ברכות תחת החופה, בגלל פרצת הנשים היוצאות פרועי ראש" ע"כ.

ועוד כתב בענין זה (ח"ד סי' קלח כ') "ואם כי היה ראוי לייחד בשביל זה מודעה מיוחדת באריכות דברים, אבל יען שידעתי שכבר נפרץ הגדר בגליל הזה ונתפשט מאוד, וכמעט אבדה כל תקוה בלבי להועיל, לזאת ידי עצרות וכו'".

אשתו כיבדה אותי בכוס יין, ולא רציתי לשתות מפני שעה המגולה

בספר 'דברי בן שלמה' (להגרבי"ז יעקובזון זצ"ל עמ' שו) "הייתי בעיר גדולה בלטיה, וביקרתי שם את הרב, ואשתו כיבדה אותי

דעת זקנים - וכל פאה שאין עליה בירור גמור לגבי מקור השיער חייבת בביעור.

עפ"י בקשת הגר"ש אלישיב נשלח הג"ר אהרון דוד דונר (דינר) שליט"א, דיין בלונדון, לבדוק את המצב בהודו, בתחפושת של כומר מהוותיקן ובסיוע גורמים ממשלתיים בכירים, חדר הגרא"ד דונר למקומות הנסתרים ביותר, וקיבל אינפורמציה ברורה בנידון (לקמן נביא סיקור מן הנעשה שם), הדברים הורצו קמי מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, אשר מיז פסק ששיער הודו הינו כדין תקרובת ממש, וכל פאה שאין עליה בירור גמור לגבי מקור השיער חייבת בביעור.

לפסק זה הצטרפו הגר"נ קרליץ, הגר"ש ואזנר, הגר"מ שטרנבוך, והגר"מ בראנסדארפער.

"לאחר הסערה הגדולה שפרצה בציבור, עקב הפסק האוסר לבישת פאה נכרית הבאה מהודו כיון שמקריבים את השערות לע"ז, וכפי שפסקו גדולי הדור בחודש אייר תשס"ד, אירע מקרה במורה אחת שהגיעה לבית הספר [של בנות מתחזקות] עם מטפחת במקום הפאה, וסיפרה לתלמידות על איסור הנאה מהפיאות המגיעות מהודו. קמה אחת מהתלמידות ופשטה מעליה את הפאה הנכרית, וגילתה בזה שהיא חולת סרטן ועוברת טיפולים כימותרפיים, ושערה נשר, ובכך גילתה סודה לרבים שהיא חולה, וגם ישבה בכיתה כשהיא מקורחת ומתביישת.

ויש להסתפק האם היתה חייבת לעשות זאת כשהדבר כרוך בבזיון גדול, ובגילוי סוד לא נעים העלול לפגוע בשידוכים לכל המשפחה?"

תשובה: "ולמעשה אמר לי מו"ח מרן הגר"ש אלישיב שליט"א [זצ"ל] שאין כל היתר לא להוריד את הפאה, משום שנאמר ולא ידבק בך מאומה".

ופסקו כל גדולי הרבנים ששיער זה אסור בהנאה, וחייב בשריפה, ואסור להשהותו בבית - מדין "לא תביא תועבה אל ביתך" שנאמר גם על תקרובת (ועי' ברמב"ם פ"ז מע"ז ה"ב).

ובעבודה זרה (מ"ח ע"ב) הביא דוקא תקרובת עכו"ם מטמא באהל ולא עבודה זרה גופא, והוא חידוש שתקרובת יהיה חמור מעבודה זרה גופא עיין שם, שוב ראיתי בתוספות יו"ט (ע"ז פ"ג מ"ח) הביא כן, ובסמ"ג הובא בבית מאיר (או"ח סימן תר"ע) עיין שם. (פרדס יוסף בראשית ב).

ומטמאה במשא - כדכתיב (ויקרא יא) והנושא את נבלתה וגו', ואע"פ שלא נגע. ולא היה צריך למתני, דכיון דנבילה היא בידוע שנבילה מטמאה במשא, אלא לומר לך, זו מטמאה במשא בלבד, ויש לך אחרת שמטמאה אפילו באהל, ואי זו, זו תקרובת עבודה זרה (רבנו עובדיה ברטנורא חולין פרק א משנה א)

הרב שלום יהודה גראס
אבדק"ק האלמין
בית שמש, ארץ הקודש

ב"משפטי עזריאל" (ח"ט ס"ל) מובאת שאלה בזה"ל "דין בהבלעזיר קלויז בעיר ליבטשוב שלא יתפלל לפי העמוד איש אשר אשתו נושאת אפילו פאה נכרית (שייטעל) רק בשטרנטיכל או מטפחת וברוב השנים לא היה מי שיתפלל לפני העמוד יען שרוב נשי עירנו הלכו כבר בשערותיהם ומיעוט שבמיעוט נושאים שייטלים וכו'".

סיקור היסטורי בענין חבישת הפאה

לפני כמאה חמישים שנה, בעקבות גזירות הלבוש וההתדרדרות הקשה בצניעות מחמת השפעת ההשכלה והאופנה, החלו רבות מבנות ישראל לילך בפאה.

איסור הנאה ממת

באותו הזמן תעשיית הפאות היתה מצומצמת בעיקר עבור בעלי מוס (קרחות) מחד, וציבור היראים מאידך (בעיקר בארצות אשכנז), ואספקת השיער הגיעה בעיקר מנשים עניות שמכרו שערותיהן או משיער שנלקח ממתים (דבר שעורר פולמוס רב בהרבה מספרי השו"ת מחמת איסור הנאה ממת, עיי' יו"ד שמ"ט פרטי הדינים בכך, ועיין באריכות בשדי חמד).

גם הגויות בזמן הזה הולכות כן לשם נוי שלהם

עברו השנים והפאה הפכה ממוצר מגושם, למותג אופנה יוקרתית לכלל ציבור הנשים בעולם, וכלשון הגר"ש ואזנר זצ"ל בהקדמתו לשו"ת שבת הלוי ח"ב אות כ"ה וז"ל "והא ראייה שאינו דת יהודית דהא גם הגויות בזמן הזה [תשל"ג] הולכות כן לשם נוי שלהם, אם כן מה דת יהודית בזה? ונתקיים בדרך מליצה פאה - נכרית", ומיום ליום ייצור הפאות השתכלל עד שרמת הפאות עלתה על איכותו ויופיו של השיער הטבעי, וממילא הביקוש גדל בהתאם.

וכעת החלו יצרני הפאות לתור אחר מקור אספקה לשערות הדרושות להם, מקור תמידי, זמין יותר, וזול יותר. באופן רגיל, אשה אינה גוזזת את שיערה סתם כך ואפילו תמורת סכום הגון, וגם משפחות שמגלחות את יקיריהן אחר פטירתם אינן מצויות בנקל.

בהודו, לעומת זאת, ישנו מסחר בין לאומי של שיער טבעי - בעז"ה בהמשך נבאר כיצד דוקא שם צמח לו עסק זה, על אף שבשאר התחומים מדינה זה אינה מהמובילות. וגודל הפירצות שהיו בתקופה זו אנו רואים מגדולי אותם דורות כשהם צועקים על המצב בדורם. נביא לצורך המחשה כמה דוגמאות - מכתב החפץ חיים (מאיר עיני ישראל עמ' ק"י) וז"ל "בעונותינו הרבים, נפרץ הדבר מאד מאד, והיצר הרע מפתה את הנשים ללכת פרועות ראש, בלי שום כסוי, וגם ללכת בזרועות מגולות, ועוד חלק גדול מלבושיהן כנגד הלב וכהאי גונא - הכל מגולה, כדי שבכל מקום שיביט שם האיש יהיה נגד הערוה". עכ"ל.

התעוררות ראשונה בשנת תשס"ד

בשנת תש"ל עורר הגר"מ שטרנבוך לראשונה על שיער הפאות המגיע מהודו ודבריו לא התקבלו בקרב הציבור, ולכן לא היה מי שיברר את הנידון מבחינה מציאותית.

בשנת תשס"ד יצאו פרסומים נוספים ומדויקים יותר על כי השיער המגיע מהודו, מקורן מבתי עבודה זרה, אשר שם מקדישות הנשים את שערן לאמונתן. ואז נתעורר הציבור מחמת כן, ויצאו רבים מגדולי הפסק לדון האם ע"פ האמור השערות אסורות מדין תקרובת אי לאו, כמה וכמה תשובות נכתבו בנושא, כאשר למעשה בהעדר נתונים מהשטח כל הדיונים נסובו סביב השערות וספקות. אולם למרות חוסר ברירות הענין מבחינה מציאותית פסק הגר"ש אלישיב זצ"ל לאסור את חבישת הפאות.